

Соломахіна Олена Миколаївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри цивільного процесу*

РОЗВИТОК ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ СПРОЩЕНИХ ТА АВТОНОМНИХ СУДОВИХ ПРОЦЕДУР ЗА НОВОЮ РЕДАКЦІЄЮ ЦПК

В умовах реформування цивільного процесуального законодавства України здійснюється пошук шляхів оптимізації та раціоналізації правосуддя, підвищення його ефективності. Так, з метою зменшення навантаження на суддів використовується процедура наказного провадження.

Інститут наказного провадження є відносно новим в українському процесуальному законодавстві, так як у ЦПК України 2004 року вперше регламентовано процедуру наказного провадження та вимоги до судового наказу як особливої форми судового рішення. У розділі II ЦПК України описано особливості процедури наказного провадження.

Відносно новий для сучасного процесуального законодавства, судовий наказ має глибокі історичні корені. Прообрази наказного провадження дослідники відзначають у римському праві. У XIX столітті в процесуальному праві деяких країн Європи з'являються інститути стягнення за безспірними документами. Існувало наказне провадження й у дореволюційній Росії у вигляді справ про спонукальне виконання. Дієвість спонукального виконання по актах визначила закріплення аналогічного інституту в першому ЦПК УРСР 1923 року, але застосовувався судовий наказ недовго, оскільки стягнення в безперечному порядку було передано до компетенції нотаріату, де здійснювалося у вигляді виконавчого напису нотаріуса.

У сучасних правових реаліях наказне провадження є самостійним і спрощеним видом судового провадження в цивільному судочинстві під час

розгляду окремих категорій справ, у якому суддя в установлених законом випадках за заявою особи, якій належить право вимоги, без судового засідання й виклику стягувача та боржника на основі доданих до заяви документів видає судовий наказ, який є особливою формою судового рішення.

Так, наказне провадження – це особливий спрощений вид цивільного судочинства, спрямований на швидкий та ефективний захист безспірних прав осіб шляхом видачі судового наказу, що одночасно є судовим рішенням і виконавчим документом.

Наказне провадження як спрощена й автономна судова процедура має низку особливих ознак, які характеризують його, а саме:

- специфічність процесуальної форми захисту прав та інтересів заявника, що спирається на беззаперечні докази (документи);
- об’єктом захисту є безспірне право та інтерес стягувача;
- видача судового наказу проводиться без судового засідання й виклику сторін для заслуховування пояснень, думка судді в цьому випадку ґрунтується виключно на основі поданих доказів;
- сторони в цьому провадженні йменуються заявником (стягувачем) і боржником, на відміну від позивного провадження (позивач, відповідач);
- процесуальним законодавством визначається конкретний перелік вимог, за якими особа може звернути (ст. 161 ЦПК України);
- скороченість строків;
- процедуру наказного провадження можна поділити на такі етапи: порушення наказного провадження, видача судового наказу, повідомлення боржникові про судовий наказ, набрання судовим наказом законної сили, оскарження судового наказу, скасування судового наказу;

- примусовий характер забезпечення зобов'язань, обґрунтований безспірними письмовими доказами, що з високим ступенем достовірності свідчать про невиконання стороною своїх зобов'язань;
- судовий наказ може бути тільки скасованим, а його оскарження розглядається в порядку позовного провадження;
- оскарженню підлягає відмова в прийнятті заяви про видачу судового наказу;
- судовий наказ може переглядатись у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Заява про видачу судового наказу подається до суду в письмовій формі, яка, у свою чергу, включає в себе як паперовий, так й електронний варіант заяви (п. 1 ст. 163 ЦПК України).

Електронна форма є новелою ЦПК України, вона забезпечується функціонуванням у судах Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (далі – ЄСІТС). Так, зареєструвавшись у ЄСІТС, учасники справи зможуть подавати документи в електронній формі, отримувати на офіційні електронні адреси документи по справах, слідкувати за розглядом справ та ознайомлюватись з матеріалами справ, у яких вони є учасниками, в будь-який зручний для них час. Відповідно, ЦПК України передбачає обов'язкову реєстрацію офіційних електронних адрес у ЄСІТС адвокатів, нотаріусів, приватних виконавців, арбітражних керуючих, судових експертів, державних органів, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання державного й комунальних секторів економіки, а інші особи можуть реєструватись за потреби в добровільному порядку.

Заява про видачу судового наказу подається до суду в письмовій формі з урахуванням обов'язкових реквізитів, які зазначені в ст. 163 ЦПК України, а саме:

- 1) найменування суду, до якого подається заява;

2) повне найменування (для юридичних осіб) або прізвище, ім'я по батькові (для фізичних осіб) заявника й боржника, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання, ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України заявника та боржника, реєстраційний номер облікової картки платника податків заявника та боржника (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серію паспорта заявника та боржника (для фізичних осіб-громадян України), а також офіційні електронні адреси й інші дані, якщо вони відомі заявнику, які ідентифікують боржника;

3) ім'я (прізвище, ім'я по батькові) представника заявника, якщо заява подається представником, його місце проживання або місцезнаходження;

4) вимоги заявника й обставини, на яких вони ґрунтуються;

5) перелік доказів, якими заявник обґрунтовує обставини, на яких ґрунтуються його вимоги.

Заявник може долучити до заяви документи, якими обґрунтовує свої вимоги (наприклад, копію договору, укладеного в письмовій (у тому числі електронній) формі, за яким висунуто вимоги про стягнення грошової заборгованості, та інші документи або їх копії). Заява про видачу судового наказу підписується заявником чи його представником. До заяви, що подається представником заявника, додається документ, який підтверджує його повноваження. Обов'язковим додатком до заяви є документ, що підтверджує сплату судового збору.

Станом на 1 січня 2018 року, згідно зі ст. 4 Закону України «Про судовий збір» і ст. 7 Закону України «Про державний бюджет на 2018 рік», ставка судового збору за подання заяви про видачу судового наказу становить 0,1 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб – 176,2 грн., заяви про скасування судового наказу – 0,05 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб – 88,1 грн., апеляційної скарги на судовий наказ – 150

відсотків ставки, що підлягала сплаті під час подання позовної заяви, іншої заяви і скарги.

Судовий наказ підлягає виконанню за правилами, встановленими для виконання судових рішень, у порядку, визначеному законом.

Список використаної літератури:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40–42. Ст. 492.
3. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 № 3674-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 14. Ст. 87.
4. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 30. Ст. 542.
5. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 48. Ст. 436.